

RĂSCOALA DE LA 1907

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

Ciocnire între cavaleria regală și țărani în Comănești

În perioada modernă, România era considerată o țară eminentemente agrară. Țărănimea era talpa țării. Era cea care, prin efortul său, asigura bunăstarea și chiar huzurul păturilor sociale superioare (mai mult sau mai puțin privilegiate), dintre care unele aveau o situație mai bună decât a plugarilor. Dar exploatarea accentuată a masei țărănești avea să ducă la frământări sociale care se manifestau prin distrugerea actelor (înțelegerile și catastifele învoielilor agricole), uneltelor, recoltelor, fuga de pe moșii etc. Forma cea mai violentă era răzvrătirea, răscoală înăbușită inexorabil cu brutalitate, uneori cu vărsare de sânge.

George Coșbuc (1866 - 1918), poetul țăranimii (cum îl supranumise Gherea), scria cândva: „Să nu dea Dumnezeu cel sfânt/Să vrem noi sânge, nu pământ/Când nu vom mai putea răbda/Când foamea ne va răscula/Hristoși să fiți, nu veți scăpa/ Nici în mormânt”. Avertismentul poetului din 1894, din

revista Vatra, nu a fost luat în considerare de cei care puneau poveri din ce în ce mai mari pe umerii țăranilor, sau poate pofta de îmbogățire era atât de mare încât sentimentele de omenie și de pericol au dispărut. Boierii, arendașii, vechilii aveau la îndemână legea de partea lor, poliția, jandarmeria, armata.

Obligațiile impuse prin lege țăranilor erau neomenoase.

Putem aprecia aceasta din chiar textele învoielilor agricole. După abdicarea lui Cuza, din februarie 1866, Locotenența Domnească a legiferat la 18 martie Legea tocmelilor de lucrări agricole, favorabilă moșierilor. Aceștia puteau folosi instituțiile statale și locale pentru a obliga țăranii să respecte ad literam obligațiile contractuale. La 7 aprilie 1872, guvernul conservator al lui Lascăr Catargiu a modificat cu asprime prevederile legale din 1866: țăranii erau aduși cu forța la muncă pe moșii, iar dorobanțul care îi supraveghea pe câmp trebuia întreținut de țăranii. Era interzis țăranilor să muncească în alte comune, diferite de cea de reședință, iar durata contractului era de cinci ani. Legea din 14 mai 1882 prevedea o oarecare ameliorare a situației țăranilor (era suprimată executarea silită a agriculturii). Totuși, peste 6 ani, avea să fie declanșată mișcarea de la 1888 din Ialomița, care prevestea marea răscoală din 1907. Noua lege din 11 mai 1893 aduce alte mici ușurări ale obligațiilor, dar fără să rezolve chestiunea țărănească.

Lipsa de pământ a țăranimii și creșterea arendeii și cametei au determinat o amplă mișcare de revoltă a țăranilor din Muntenia (martie - aprilie) și a celor din Moldova (aprilie - iunie) care a cuprins 27 din cele 32 de județe ale României. În deceniul 1878-1888, în județele Ialomița și Ilfov, dijma s-a dublat. La 20 martie 1888, locuitorii din Urziceni s-au răscolit. Răzmerița s-a întins imediat în comunele apropiate: Speteni (23 martie), Bărcănești, Armășești, Bărbulești, Manasia etc. Apoi, rapid, a cuprins alte localități și județe apropiate, și timp de două luni s-a întins în majoritatea județelor din România. Răscoala a fost reprimată de armată cu destulă greutate.

Au urmat o serie de reglementări înlesnitoare pentru țăranii (Legea de modificare a tocmelilor agricole).

O statistică din 1905 ne informa că la populația României de circa 6.400.000 de locuitori, țăranii erau în număr de 5.235.000 (92%). Suprafața arabilă a țării era de 7.826.000 ha, din care țăranii posedau 4.000.000 (adică puțin peste 50%). Marea majoritate a proprietăților țărănești era de până la 10 ha. În opoziție cu ele, existau circa 1600 de proprietăți de peste 500 ha.

Cei mai mari moșieri erau Basarab Brâncoveanu și Gheorghe Grigore Cantacuzino (Nababul).

Exportul cerealelor era principala sursă de venituri a României.

Contractele agricole erau alcătuite conform legii din mai 1893.

Sistemul de dijmă era cel mai răspândit din Europa. Totuși, preleva renta în produse asupra rentei în bani. Arendașia era o plagă pentru biata țărănie. În Moldova, unde a început răscoala din 1907, 62% din moșii erau arendate de 44% arendași români, 43% arendași evrei, 13% arendași străini creștini. Contractele agricole încheiate în județele Botoșani, Covurlui (Galați), Dorohoi, Suceava au ca beneficiari pe frații Fischer (Abraham, Kolman, Marcu), frații Juster (Heinrich, Leon), frații Costiner (Friedrich, Leon), Solomon Kindler, Abraham Zaharia, D. Miculescu, C. Zaharescu, V. Isăcescu ș.a. Cele mai mari erau trustul de arendași Fischer, care în 1905 deținea în arendă, în aproape zece județe ale României, aproximativ 237.000 ha (160.000 ha pământ cultivat, restul păduri, islazuri, fânețe) și trustul Juster cu circa 30.000 ha. În 1905, trustul Fischer obținea din arendă 3 milioane lei, sumă egală cu venitul lui Gh. Gr. Cantacuzino.

Majoritatea contractelor de arendare erau încheiate iarna, sau la venirea primăverii, când arendașul specula nevoile țăranilor de resurse și impunea prețuri mult diminuate comparativ cu cele din sezonul muncilor agricole. Multe plângeri ale țăranilor, rămase fără răspuns, dovedesc jalea și durerea bietului sătean oropsit de boieri și arendași.

În 8 februarie 1907, în comuna Flămânzi, județul Botoșani (denumire cu profundă semnificație), țăranii sunt chemați la primărie de administratorul moșiei aparținând lui Dimitrie Sturdza, nepot al fostului Domn al Moldovei, Mihalache Sturdza (1834 - 1849). Motivul: încheierea noilor învoielii agricole între țăranii și boierul care trăia din renta moșiilor, din care pe unele nu le văzuse niciodată, deoarece rătașea emigrant prin Europa. În 1896, moșia Flămânzi fusese arendată celui mai mare

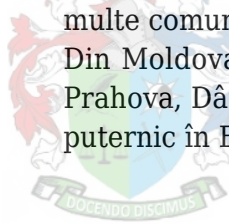
arendaș al țării, Marcu Fischer, care obținuse arendășia în disputa cu H. Juster, alt rechin arendășesc. Țăranii au venit la primărie, dar administratorul n-a apărut. Merg la administrație, unde sătenii află că noile condiții sunt mai grele decât cele anterioare. Mirat, un țăran este lovit. Țăranii sunt întărâtați. Nu reacționează, dar nici nu uită și nu iartă. Țăranii din trei sate se adună la primăria din Frumușica, cerând iscălirea unor contracte direct cu proprietarul, nu cu arendașii Avram Zaharia, M. Fischer, H. Juster. Peste câteva zile, în alt sat, arendașul unei moșii este alungat împreună cu familia, apoi altul. Deocamdată, țăranii sunt ponderați. Un pluton de jandarmi rurali din escadronul Ilfov, comandat de un locotenent, este trimis în Moldova. Apoi, după 28 februarie, sunt trimise alte forțe represive. Țăranii din județele Dorohoi și Iași încep acțiuni energice contra moșierilor.

La 3 martie sunt arestați primii zece țărani. Cete țărănești ocupă Podul Iloaiei și Târgul Frumos din județul Iași. La Pașcani, au loc ciocniri între țărani și armată. Țăranii închiși în vagoane sunt eliberați de muncitorii ceferiști de la depou. La București, I. I. C. Brătianu interpelează guvernul în Adunarea Deputaților reproșând politica trusturilor arendășești, iar D. A. Sturdza, în Senat, îi critică pe arendașii Fischer și Juster. În 4 martie, 2000 de răsculați pătrund în Botoșani. Câteva case ale arendașilor și proprietarilor sunt distruse. Maiorul Boureanu, cu 300 de soldați, deschide focul. 4 țărani sunt uciși și 9 sunt răniți. Sunt primele victime ale represiunii. A doua zi, 5 martie, tot în Botoșani sunt uciși 4 țărani și răniți 8. În târgul Burdujeni și târgul Sulița, casele arendașilor și proprietarilor, ale negustorilor bogați sunt devastate. Plasa Siret este în mâinile răsculaților.

Între 6 și 9 martie 1907 este apogeul răscoalei în Moldova.

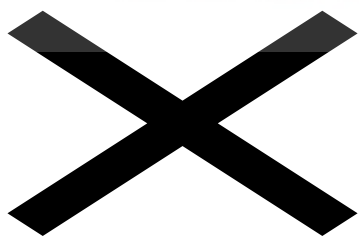
Sunt cuprinse județele Iași și Suceava, apoi Neamțul. Încercările țăranilor de a ocupa cazărmi și a lua muniție și armament sunt sortite eșecului. Detașamentele militare sunt atacate de răsculați și acțiunea se soldează cu victime din ambele tabere. La Vaslui sunt victime numeroase. Distrugerii în multe comune. La Prefectura din Galați, 14 morți, 7 grav răniți, numeroși răniți ușor.

Din Moldova, răscoala se propagă în Muntenia și Oltenia între 9 - 13 martie. Mai slab în Muscel, Prahova, Dâmbovița, mai puternic în Brăila, Ialomița (nu se potoliseră din 1888), Argeș, Ilfov, foarte puternic în Buzău, Teleorman, Vlașca, Râmnicu Sărat.

ROMANIA

*Independența
prin Cultură*

Un pichet de avertizare al armatei lângă
Brăila

În Parlament, politicienii propun soluții diverse: comisii de cercetare a cauzelor, legi contra trusturilor arendășești, alte învoieli agricole, reforme agrare, credite suplimentare și extraordinare pentru armată. P. P. Carp, mare moșier: proprietatea mare este un bine, o necesitate chiar pentru pătura țărănească. Propune: represiunea, vom aviza pe urmă.

La 11 martie, în portul Galați, căraușii fac manifestație pentru pământ. Armata trage în manifestații, dându-le la 15 dintre ei pământ pentru vecie. În aceeași zi, în sala Eforie din București, peste 5 mii de muncitori convocați de cercul România muncitoare adoptă o moțiune de solidaritate cu țăranii și propun reforme sociale în domeniul agrar.

În 12 martie 1907, se produce demisia guvernului conservator condus de Gh. Gr. Cantacuzino. Noul guvern liberal condus de Dimitrie A. Sturdza are la Interne pe I. I. C. Brătianu și la Război pe A.

Averescu. Slabul guvern conservator, uzat de rivalitatea Take Ionescu - Cantacuzinii, îl determină pe Take Ionescu să-i propună lui I. I. C. Brătianu formarea cabinetului liberal și preluarea puterii. Regele Carol I îl sfătuiește pe Cantacuzino să îi lase puterea lui Sturdza. Primul discurs în Parlament al lui Sturdza, la 13 martie, anunța situația gravă în care se afla România. La granițe, concentrări ale armatei austro-ungare în Vest și Nord, pentru a-l ajuta pe Carol I să înăbușe răscoala, în interior, un focar de răscoală stins, altul irumpe în alt județ. Suntem cu toții cuprinși de grija cea mare ca edificiul abia clădit să nu fie desființat. Discursul liberal a fost primit cu aplauze îndelungate de conservatori. În fața pericolului comun - țărani răsculați - moșierii, conservatori și liberali, se aliau. Să ne bată la toți inima împreună pentru scăparea patriei - perora Take Ionescu. D. A. Sturdza se duce la Take Ionescu și îi strânge cu efuziune amândouă mâinile, apoi se duce la I. Lahovari și P. P. Carp și repetă gestul. Câteva minute, conservatori și liberali își strâng mâinile într-o mârșavă unanimitate. În timp ce țărani erau bătuiți, arestați, întemnițați, torturați sau se zvârcoleau în sânge, pe pământul pe care l-au sfințit cu sudorile lor (cum ne înduioșa poezia lui Mateevici în 1917 - acum 100 de ani), în Parlament - scenă de vodevil: pupat toți Piața Independenței, cum ne informa Caragiale.

A doua zi, la 14 martie 1907, în Cameră, D. A. Sturdza afirma: Guvernul își dă toate silințele pentru ca răscoala care ne îngrijeste (îngrijorează - n.a.) să fie în cel mai scurt timp reprimată și să reintrăm în ordine și liniște.

Generalul A. Averescu, împreună cu I. I. C. Brătianu, au elaborat planul amănunțit al reprimandei. România a fost împărțită în 12 zone de operații, fiecare județ în mai multe sectoare. 8 divizii conduse de generali au comandamentele la București, Târgoviște, Craiova, Turnu Severin, Buzău, Focșani, Roman și Botoșani. Răscoala diminuată în Moldova se întetea în Muntenia și Oltenia. În 12 martie grupuri de țărani din Vlașca și Telorman se îndreptau spre București. În luptele cu armata erau uciși și răniți zeci de țărani. Apogeul răscoalei în Muntenia și Oltenia a fost între 12-15 martie 1907.

Între 15 și 31 martie au fost expediții de represiune ale armatei împotriva țăranilor. Mulți morți și încă mai mulți arestați. Represiunea a fost făcută cu sălbăticie, folosindu-se artileria. Comunicate se dădeau zilnic. Se anunța pacificarea regiunilor molipsite de morbul răscoalei. Erau informări false, pentru liniștirea opiniei publice și potolirea pornirilor belicoase ale armatei austro-ungare. Spre sfârșitul lunii martie, brutalitățile armatei au convins țărani să renunțe. Au trecut peste 100 de ani și implicațiile politice, vinovățiile și numărul victimelor nu se cunosc. Probabil nu se vor cunoaște niciodată. Acte doveditoare nu mai există.

Victimele au fost numeroase. Când a plecat de la guvernare, în 1910, I. I. C. Brătianu (principalul pacificator, la fel de erou ca A. Averescu) a luat multe dosare de la Ministerul de Interne, la fel cum a luat și N. Filipescu de la Ministerul de Război, cât a fost ministru (1911 - 1912) în cabinetul lui P. P. Carp. Acestea puteau deveni arme în panoplia rivalilor politici. Întrebat de soarta lor, P. P. Carp, sfătuit de rege, declara că sunt în arhiva Casei Regale. Nici regele nu era prea mândru de numărul victimelor ucise în timpul oblăduirii sale. În timpul răscoalei, ziarele lui C. Mille, Adevărul și Dimineața, au precizat că numărul celor morți a fost de 12.000 sau 13.000. Apoi, Adevărul a stabilit numărul victimelor la 11.000, cifra folosită frecvent de adversarii politici ai regelui și ai liberalilor și de istoriografia comunistă. I. I. C. Brătianu informa Parlamentul că numărul celor uciși a fost 419. Desigur, cele două informații sunt exagerate din motive evidente. Averescu afirma în 1937 că au fost 2000 - 2500 de rebeli uciși. Regele Carol I declara ambasadorului Angliei la București că au fost mai multe mii.

Numărul țăranilor morți nu mai poate fi stabilit. Documente nu mai există. Unii „cercetători” interesați pretind că au fost câteva sute. Cert este că răsplata țăranilor subnutriți și bolnavi care cereau dreptul la viață a fost oțelul și focul care le-a distrus cu ușurință bordeiele și casele din paie și le-a vărsat sângele pe câmpiile pe care vărsaseră sudori și sânge multe veacuri părinții, moșii și strămoșii lor.

Jertfa țăranilor nu a fost zadarnică. În decembrie 1907, a fost elaborată o nouă lege a învoielilor agricole, iar în aprilie 1908 a fost adoptată Legea trusturilor arendășești, rămasă fără efect, fiindcă terenurile erau arendate prin interpuși.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*